

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4840/2552

นางภริมณ โปธิ์เกตุโจทก์ นางเดิม ภูทองจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1304, พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 มาตรา 4, พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 3, ป.ที่ดิน มาตรา 8

ย่อ / หลักกฎหมาย

ที่พิพาทเป็นพื้นที่ไหล่ทางของทางหลวง จึงเป็นที่ดินที่อยู่ในเขตทางหลวงซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) กรมธนารักษ์ซึ่งได้รับมอบที่ดินคืนจากกรมทางหลวงเพื่อดูแลรักษาหรือจังหวัดฉะเชิงเทราในฐานะผู้รับมอบช่วงจากกรมธนารักษ์ย่อมไม่มีอำนาจนำที่ดินส่วนนี้ไปให้เอกชนรายหนึ่งรายใดใช้ประโยชน์เป็นการเฉพาะตัว แม้กรมทางหลวงจะหมดความจำเป็นในการใช้สอยและส่งคืนแล้ว แต่ที่พิพาทไม่ใช่ที่ราชพัสดุ หากแต่เป็นทางหลวงและไหล่ทางตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295 ข้อ 2 ประกอบข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 มาตรา 4 และแม้ต่อมาจะมีพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 มาตรา 3 ให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295 ที่พิพาทก็ยังเป็นไหล่ทางซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงอยู่ และยังคงสภาพเดิมเว้นแต่ทางราชการจะได้เพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคสอง (1) แล้วเท่านั้น ดังนั้น เมื่อไม่ได้มีการเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน การที่ทางจังหวัดฉะเชิงเทราอนุญาตให้จำเลยเช่าที่พิพาทจากอำเภอบางปะกง ย่อมเป็นการให้เช่าโดยปราศจากอำนาจไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย จำเลยจึงไม่อาจกล่าวอ้างสิทธิครอบครองเหนือที่พิพาทตามสัญญา เมื่อจำเลยสร้างเพิงบนที่พิพาท ล้อมรั้วสังกะสีปิดกั้นระหว่างทางหลวงกับที่ดินของโจทก์อันเป็นการถือสิทธิเหนือสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จึงกระทบสิทธิของโจทก์ในอันที่จะใช้ทางหลวงสายนั้น และเป็นการละเมิดสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นพลเมืองที่จะใช้ทรัพย์สินนั้นด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องขอให้ศาลบังคับเอาแก่จำเลยตราบเท่าที่จำเลยยังคงอยู่บนที่พิพาท

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อปี 2539 จำเลยสร้างเพิงเก็บเครื่องจักรเก่าและทรัพย์สินบนไหล่ทางริมทางหลวงหมายเลข 3 ถนนบางปะกง-ชลบุรี (แนวเก่า) ซึ่งเป็นถนนสาธารณะด้านที่ติดกับแนวเขตทิศตะวันออกของที่ดินโฉนดเลขที่ 17038 ตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราของโจทก์ และล้อมรั้วสังกะสีปิดไหล่ทางกว้างประมาณ 5 เมตร รั้วจนโจทก์ไม่สามารถผ่านออกสู่ถนนสาธารณะดังกล่าวได้ ต้องอ้อมผ่านที่ดินของผู้อื่น โจทก์เตือนให้รื้อถอนแล้วแต่จำเลยเพิกเฉยขอให้บังคับจำเลยรื้อถอนขนย้ายเพิงและทรัพย์สินออกจากไหล่ทางดังกล่าว หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามก็ให้โจทก์รื้อถอนแทนโดยให้จำเลยออกค่าใช้จ่าย ให้จำเลยใช้ค่าเสียหายเดือนละ 1,000 บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าการรื้อถอนขนย้ายจะแล้วเสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การว่า ที่พิพาทเป็นที่ราชพัสดุซึ่งจำเลยเช่ามาจากกรมธนารักษ์เป็นรายปีตั้งแต่ปี 2526 โดยปลูกโรงเรือนและล้อมรั้วด้านที่ติดกับที่ดินของโจทก์ไว้ โจทก์ไม่เคยใช้ที่พิพาทเป็นทางออกสู่ถนนสาธารณะ จำเลยมิได้ทำละเมิดต่อโจทก์จึงไม่ต้องใช้ค่าเสียหายตามฟ้อง โจทก์อ้างว่าเหตุเกิดเมื่อปี 2539 แต่เพิ่งมาฟ้อง

หลังจากพ้นกำหนดเวลา 1 ปีแล้ว จึงขาดอายุความ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษากลับให้จำเลยรื้อถอน ขนย้ายสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สินออกจากที่พิพาท กับใช้ค่าเสียหายเดือนละ 1,000 บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าการรื้อถอนขนย้ายจะแล้วเสร็จแก่โจทก์ คำขออื่นให้ยก ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า โจทก์เป็นเจ้าของที่ดินโฉนดเลขที่ 17038 ตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามสำเนาโฉนดที่ดิน เอกสารหมาย จ.1 ซึ่งมีแนวเขตทิศตะวันออกติดทางหลวงหมายเลข 3 สายบางปะกง-ชลบุรี (แนวเก่า) ตามสำเนาแผนที่สังเขปบริเวณท่าแพขนานยนต์ฝั่งชลบุรี และสำเนาแผนที่สังเขป เอกสารหมาย จ.7 และ ป.จ.2 ทางหลวงสายนี้มีความกว้าง 30 เมตร แต่มีผิวจราจรลาดยางกว้างเพียง 5 เมตร ส่วนที่เหลือทั้งสองด้านเป็นไหล่ทางซึ่งมีราษฎรบุกรุกเข้าไปปลูกบ้านอยู่อาศัยมากมาย กรมทางหลวงจึงจัดให้ราษฎรเหล่านั้นทำสัญญาเช่าที่ดินบริเวณไหล่ทาง ต่อมาภายหลังกรมทางหลวงหมดความจำเป็นในการใช้สอยที่ดินจึงส่งคืนให้กรมธนารักษ์ดูแลรักษาพื้นที่ดังกล่าวแทน ปี 2526 จำเลยขอเช่าที่พิพาทเนื้อที่ 24 ตารางวา จากจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งได้รับมอบช่วงจากกรมธนารักษ์ ในราคาปีละ 228 บาท และปลูกเพิงเก็บเครื่องจักรเกาตลอดจนทรัพย์สินอื่น รวมทั้งล้อมรั้วสังกะสีปิดกั้นระหว่างที่ดินของโจทก์กับทางหลวงหมายเลข 3 สายบางปะกง-ชลบุรี (แนวเก่า) ตามสำเนาหนังสือที่สำนักงานธนารักษ์จังหวัดฉะเชิงเทรานำส่งศาลชั้นต้นตามคำสั่งเรียก ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทราจึงได้ชะลอการต่ออายุสัญญาเช่าทั้ง 17 ราย ในปี 2544 ไว้ ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยมีว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยรื้อถอนขนย้ายเพิงและทรัพย์สินออกจากที่พิพาทหรือไม่ เห็นว่า ที่พิพาทเป็นพื้นที่ไหล่ทางของทางหลวงหมายเลข 3 สายบางปะกง-ชลบุรี (แนวเก่า) จึงเป็นที่ดินที่อยู่ในเขตทางหลวงซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) กรมธนารักษ์ซึ่งได้รับมอบที่ดินคืนจากกรมทางหลวงเพื่อดูแลรักษาหรือจังหวัดฉะเชิงเทราในฐานะผู้รับมอบช่วงจากกรมธนารักษ์ย่อมไม่มีอำนาจนำที่ดินส่วนนี้ไปให้เอกชนรายหนึ่งรายใดใช้ประโยชน์เป็นการเฉพาะตัว เพราะแม้กรมทางหลวงจะหมดความจำเป็นในการใช้สอยและส่งคืนแล้ว แต่ที่พิพาทซึ่งอยู่ในเขตทางหลวงไม่ใช่ที่ราชพัสดุ หากแต่เป็นทางหลวงและไหล่ทางตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295 ข้อ 2 ประกอบข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 มาตรา 4 และแม้ต่อมาจะมีพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 มาตรา 3 ให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295 ก็ตาม ที่พิพาทก็ยังเป็นไหล่ทางซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงอยู่ และยังคงสภาพเดิมเว้นแต่ทางราชการจะได้เพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคสอง (1) แล้วเท่านั้น ดังนั้น เมื่อไม่ปรากฏว่าได้มีการเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในที่พิพาท การที่ทางจังหวัดฉะเชิงเทราอนุญาตให้จำเลยเช่าที่พิพาทจากอำเภอบางปะกงเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2526 เช่นเดียวกับเอกชนรายอื่น ๆ อีกรวม 17 ราย ย่อมเป็นการให้เช่าโดยปราศจากอำนาจ สัญญาเช่าระหว่างอำเภอบางปะกงกับจำเลยดังกล่าวจึงไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย จำเลยจึงไม่อาจกล่าวอ้างสิทธิครอบครองเหนือที่พิพาทตามสัญญาเช่านั้น เมื่อจำเลยสร้างเพิงบนที่พิพาท ล้อมรั้วสังกะสีปิดกั้นระหว่างทางหลวงหมายเลข 3 สายบางปะกง-ชลบุรี (แนวเก่า) กับที่ดินของโจทก์อันเป็นการถือสิทธิเหนือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเช่นนี้ จึงกระทบสิทธิของโจทก์ในอันที่จะใช้ทางหลวงสายนั้น และเป็นการละเมิดสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นพลเมืองที่จะใช้ทรัพย์สินนั้นด้วย โจทก์

จึงมีอำนาจฟ้องขอให้ศาลบังคับเอาแก่จำเลยตราบเท่าที่จำเลยยังคงอยู่บนที่พิพาทดังกล่าว ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษาบังคับให้จำเลยรื้อถอนขนย้ายเพิงและทรัพย์สินออกจากที่พิพาทและใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์เดือนละ 1,000 บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าการรื้อถอนขนย้ายจะแล้วเสร็จแก่โจทก์นั้นชอบแล้ว ที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ยังมีทางเข้าออกสู่ถนนสาธารณะอีก 2 เส้นทางแม้จะเป็นความจริงก็ไม่ทำให้โจทก์เสียสิทธิตามฟ้อง ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น" พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

ธนพจน์ อารยลักษณ์ · พัทธ์ศ คงจันทร์ · ตริวุฒิ สาขากร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/4840/2552>